

EGY SZIGET SZOMORÚ SZÍNFOLTJAI

MEŠA SELIMOVIĆ: *Ketten a szigeten*.
Fordította Csuka Zoltán.
Európa Könyvkiadó, Budapest, 1976.

Meša Selimović könyve, amely eredetiben 1974-ben jelent meg *Ostrvo* címmel a Prosveta kiadásában, a fordító Csuka Zoltán szerint „novellafüzérnek is mondható”, s e novellafüzérben „egy öregedő emberpár száll szembe az elmúlás gondolatával, a belső és külső elszigetelődéssel, s eközben kirajzolódik előttünk a mai jugoszláviai ember élete, világa, környezete és belső vívódása.” (Csuka Zoltán: *Öregedő pár a szigeten*. Könyvvilág, 1976. június. 9.)

A könyv fejezetei felépítésük szerint valóban novellajellegűek, s ezért helyesebb is lenne regény helyett a novellás kötet elnevezés. Valódi regényre utaló vezérfonalak nem vonulnak végig a könyvön, a tizenkilenc fejezet valójában független egymástól, mindegyikük külön is olvasható és élvezhető egészet alkot. Az öregedő pár is csak néhány fejezetben játssza a főszerepet, leginkább csak szemlélője valamilyen felbukkanó, az előző és az utána következő részekről független epizódnak.

Az, ami a kötetet egységessé teszi, nem is annyira az idős házaspár állandó jelenléte, hanem a sziget sajátos élete, amely hol ezzel, hol azzal az arculatával jelenik meg a különböző fejezetekben. S ez a sziget (egyébként a valóságban Hvar, ahol a Stari Grad nevű városka melletti vilájában él Meša Selimović feleségével) nem az a turisták által ismert vidám üdülőhely, amely a legtöbb ember képzeletében és a rövid nyaralásokról való emlékeiben él. Meša Selimović a tengerparti tájnak a fájó, lélekbe markoló mozzanatait örökítette meg, amelyek a természeti szépségekben gazdag vidéken is ugyanúgy jelen vannak, mint bárhol a világon. Egy-

egy ilyen tragikus eseményt, fájdalmas élményt, szomorú színfoltot mutatnak be a novellaszerű fejezetek.

Csendes, nyugodt hangvétellel, valamilyen jellegzetes természeti szépséget vagy életjelenséget ábrázolva kezdődnek ezek a fejezetek (valójában: novellák), s az olvasó a könyvben szereplő szemlélőkkel együtt várja a még szebbnek ígérkező kibontakozást. S ekkor hirtelen, mint derült égből a villámcsapás, beköszönt a tragédia, ami ugyancsak a novellaszerkezetre vall. A sima tengeren úszó kis bárka a hirtelen támadt vihar áldozatává válik; a pompás vadlovakat nem lovaglóiskola számára fogdossák össze, hanem hentesárunk adják el őket; a delfincsapat felvonulása sem vidám játék, hanem vérengző halvadászat; a megközelíthetetlennek hitt szép turistalányról kiderül, hogy prostitúcióval foglalkozik; a munkások a szigetről nem bizakodva indulnak Németországba dolgozni, hanem elkeseredéssel.

Ami a könyvben nem közvetlenül a sziget életére vonatkozik, az az öreg házaspár visszaemlékezése az elhagyott nagyváros rideg életére, ahonnan — jobbat remélve — a szigetre költöztek. Az áhitott nyugodt, boldog életre azonban itt sem találtak. Ha más formában is, de itt is ugyanúgy szembetalálták magukat az élet valamennyi kízó problémájával: a szegénységgel, a meg nem értéssel, az elszigeteltséggel.

Az 1972-ben Njegoš-díjjal kitüntetett Meša Selimovićnak, *A dervis és a halál* (1968) és *Az erőd* (1970) nagyszerű írójának ez a könyve irodalmi munkásságának új fázisát jelenti — ahogyan ezt maga Selimović Csuka Zoltánhoz intézett levelében írta. „Talpalatnyi földet a világegyetem végtelenségében”. (Könyvvilág: i. h.)

LANTOS VIOLA